

قطعات خط :

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَوْ جَاءَ الْإِنْسَانُ بِالْأَرْضِ وَالْحَمَلِ

وَالْمَاءِ وَالْوَرْدِ وَالْعَفْوِ وَاللَّطْفِ وَالسَّلَامِ وَالصَّبْرِ وَالْمَنَادَةَ

وَالْإِسْتِثْنَاءَ لَمْ يَتْرَقْ إِلَّا الْقَوْمُ مَعًا فِي جَلْوَاهُ

فَأَشْهَرُ الشُّهُورِ وَالْحَاكِمُ كَبِيرُ الْعُلَمَاءِ

أَطْلُبُوا الْعِلْمَ وَلَا تَكْسِفُوا

أَبْعَدَ الْخَيْرِ عَلَى هَذَا الْكَيْسِ كَلِمَةٌ

قِيَمَةُ الْإِنْسَانِ فِي تَرْكِهِ أَكْبَرُ مِنْ سَائِرِ مَقَالِهِ

قطعات خط :

القياس بال محمد ﷺ من هذه الآية

أجل الأي من جرت عليك أقدام
أجل الأيسر وهو بمنزلة عمة من ولد

من أسروا في الأيمان في الأيمان
هو من أسروا في الأيمان في الأيمان

يا أيها الذين آمنوا أوفوا بالعقوبات
يا أيها الذين آمنوا أوفوا بالعقوبات

والقرآن من كتاب التلخيص

وهو من الأيمان في الأيمان في الأيمان
وهو من الأيمان في الأيمان في الأيمان

کتیبه نگاری

کتیبه رانفت نامی با بدست های از سپاه لشکر یار مذکور است معنی کرده اند (*) و قتی ما منظره کتیبه بی بی اقیقت
بگویم مطالبقت آنرا با معنی لغوی متوجه می شویم که چون سواره نظام در حال رژه دیده میشود، فرارشته با دو حرکت مختلف
آن سرهای شمشیر و نیزه ها و پرچمها را بجا می آورد. کتیبه را نیز که در سیاق فارسی، کتابچه گفته اند و آن عبارتست
خطوط درشت و بلی است که از روی کاغذ و از دست کاتب صنعتها کاشی منتقل و بر سوزن در دو دیوار و محرابهای مساجد
و مکانهای مقدس و بناهای مهم دیگر قرار گرفته و بکیر و دیوارها و مضارح اکتفا و اعتبار بزرگ بر روی بنا و قطعات
چوب و غیره نقش بسته و نصب شده است.

نوشتن بر نوع خط از انواع خطوط اسلامی بدست کتیبه نگاران است. و از این رو کتیبه های کوفی، ثلث، مجنون، نستعلیق
از زمان تاکنون در بناهای باستانی میگزیم و این فن در عصر مآد ممالک اسلامی رایج و متداول است و بخارند با امروز
تعداد زیادی از اینگونه خطوط مختلف حتی به نسخ و ریحان نوشته است. ولی خط ثلث و کالی کتیبه از زمانهای قدیم تا کنون
بیشتر رایج داشته است. و این بنا بهجت است که خط ثلث با کالی کتیبه کاری و طرحهای نقاشی و رنگها بهم یکی خاصیت پیدا
کند و خط دیگر بیای آن نمیرسد و چون خط ثلث درشت از نام و با حرکات گرم گوناگون از انصاف دور و جگر پذیرتر و با شکوه تر است.
و اغلب کتیبه با این خط نوشته و دیده میشود.

کتیبه های ثلث در بناها و آثار باستانی در کشور های اسلامی فراوان دیده میشود. آیات قرآنی و احادیث نبوی یا اشعار
و خاورین از دور و دیوار آن بناها جلوه گری میکند. و در حقیقت امر، ایمان و عقیده با هنر خط و نقاشی و کالی کتیبه کاری -
دست بهم داده و همیشگی با زینت و دلگشا و ساکت و گوید با وجود آورد دست.

در شهرهای مهم کشور ایران کتیبه های از زمان سلجوقیان و تیموریان مخصوصاً در مساجد صفوی بجای مانده است از معاینه کتیبه
بر دور و با دور بعد از خود معلوم میگردد کتاب نویسی عصر صفوی بر دورانه های پیشین برتری دارد و ترقی این نیز مشهود است.

(*) الكتیبة القطعة من الجیش أو الجماعة من الخیل ككاتب «المصنف» - الكتیبة علی ضمیمه. الطلحة
من الجیش و الجمیع ككاتب «مجمع البحرين»

این کتیبه در واقع نمونهای کامل و مشتملی عالی و ممتاز برای کتیبه نگاران دوره های بعد است که تا امروز آن خاص پیروی میشود.

کتیبه نگاران نامی و طراز اول عهد صفوی، حافظ هروی، مصطفی جوهری، نظام مهنهانی، علی رضا نجاسی، عبدالباقی تبریزی، محمد صالح مهنهانی، محمد رضا امامی مهنهانی، باقر بنا، محمد محسن امامی، علی نقی امامی، عبدالرحیم جزائری بودند که آثارشان در ایران تخصص در مهنه دیده میشود. بعد از این هنرداران کتیبه تن بنام محمد باقر شریف شیرازی که در زمان قاجاریه نیز کتیبه نگاری را پیایه و پایه زمان صفوی رسانده و آثارش بسیار زیادی در مهنهان بیادگار گذاشته است (در سید سید و مقبره سید و مسجد حیمخان و مسجد زکریا ملک و غیره).

طریقه نگارش کتیبه

معمولاً در بنا بر کتیبه نشستن کتیبه با درجت طول و وسعت چندین متر است که برای اطراف دره هروی و دیار مراب، و در مجرای صحن و دیار واق و حرم و غیره تیز میشود. ولی گاهی یک لوحه و قطعه ای مناسبت محل نیز خط کشیده و غیره نوشته و بنویسند که آنهم از اقسام کتیبه بشمار میآید. در هر حال در هر قسم بخاطر علاوه بر رعایت کامل قواعد، باید بر کتیبه نگاری قدرت و تسلط کافی داشته باشد و آن معمولترین و تجربی زیاده است. و نیز باید بداند که قلم کتیبه از حدود نوشتههای معمول و متعارف میگذرد و تسطیح جداگانه و خاص لازم دارد. کسی در این کار موفق میشود که ذوق و سلیقه بیشتر بر صبر و حوصله بیشتر کار کرده تا آنکه بتواند تا رد و کتیبه را بنواهد و هر کلمه و شکلی را بجای خود بنماید. در رعایت خلوت و جلوت و سایر جهات و زیبایی آرا بنماید. و نکات زیر را مری دارد:

۱- عبارات یا عبارتی را که باید در زمین چندین ستری یا در درجه لوحه با شکل بندی از مرتب است مستطیلات و ایزد و غیره بنویسد. چون محدد و معین است. حساب طول و عرض جا، درشت و دراز می قلم لازم است تا از روی حساب میزان آنکو و مقیاس کوچکتر بست آورد. و با معاد کردن (کوزنگ) در متن کتیبه بجای آنکه که خاطر جمع شد همان نقطه ای کوزنگ را روشن و قرص و محکم سازد. و یا با مسلم و در کتب رقیق روی مداد بنویسد. و در این صورت اخیر یعنی نگارش

باقم و مرکب اصالت خط و گردشماهی دقیق آن بهتر ظاهر میشود (۳۰) همی کند نهایت سلیقه را در یک باره روشن و شکلا
 تنوع خطاقت معمول دارد مثلا ملاحظه کن از میان را با (سرس) و نو نما (ن) و ادات
 و بیسات و غیره که امیکت در اینجا دو کام و آسما بهتر شناید. چنان کند و عهد و شتاب روان دارد. و در تکلای گنجنازین
 از اندازه های معمول صحیح کلمات نکاه. بگذارد وقت فکر و زیر دست از مضامین آن بیرون آید که یکی از جاهای بروز هر سطر
 چون وارد است و گاه لازم میشود که حرفی یا جمله ای را مقدم بنگارد تا جای دیگر کلمات قبل از آن معنی گردد.

۲- اکثر کتیبها کلماتش در دو ردیف نوشته میشود و گاهی از نظر موقعیت جا و از لحاظ جهونا نیاز در سه ردیف باید
 قرار دهند که البته کار و نیت کتیب او برابر میشود و برای تمییز دو اینها می نغم خط کشی لازمست. و هر گاه نویسنده نخواهد در دو خط
 کتیب بکرنبندی قرار دهد. گنجنازین کلمات محتاج وقت بیشتر است. در صورتی که نوبت شکل میشود که یا های سفرد و آفر و هم
 وجود داشته باشد تا برآورد با نوشتن معلوس آنها (یا راجع) که نوبت شکل است. در این مورد باید اول خط وسط (خط کرنبندی) را
 بکش و بعد از آن حروف و کلمات را در بالا و پایین آن منظم کند. و اگر لازم شود که خط کوفی همراه کتیب بنویسد چنانکه در کتیب
 مستقمان دیده میشود خط کوفی را بقلم ریزر بالای کتیب میکشند بطوری که از بالای فراسشته های کتیب بگذرد و اینگونه
 کتیب به اصطلاح کاشیکاران (ماد و بچه) نام دارد. نگارنده و چندین کتیب بر این روش نگاشته است و چند کتیب هم با افزودن
 ترجمه آیات یا حدیث بنگار استعلیق ترتیب داده یعنی با شرف خط نوشته است که اینگونه کتیب از مستقمان دیده نشده
 و بی سابقه است.

۳- اکثر کتیب بنگاران آسان خوانی و واضح بودن آن را کتر رعایت کرده اند. ولی نگارنده راعقیه به ضرورت و لزوم آنست
 . و کاتب باید همی کند به فعال حروف و کلمات را مقدم و مؤخر سازد و هر یک را بجای خود قرار دهد. و حتی اگر اسکان از
 فشرده است. نقل ننگ در تنگ خود داری نماید. زیرا کتیب مطلوب به هر حسب آنست که از هر نظر و حجابت علمای طبع و حرفت
 فزون سلیم بوده باشد.

۴- پس از اینکه کار نوشتن کتیب پایان رسیده نوشت به طراعی و گرداندین محتانی در زیر خط میرسد که آن نموده طراز
 (۳۱) خط کوفی که گاهی در کتب کتیبهای کاشیکاری کاشی یا کتیبهای سنت و اجماع بنویسد و اینگونه کتیب را در کتب کمال از کار در نیاید.

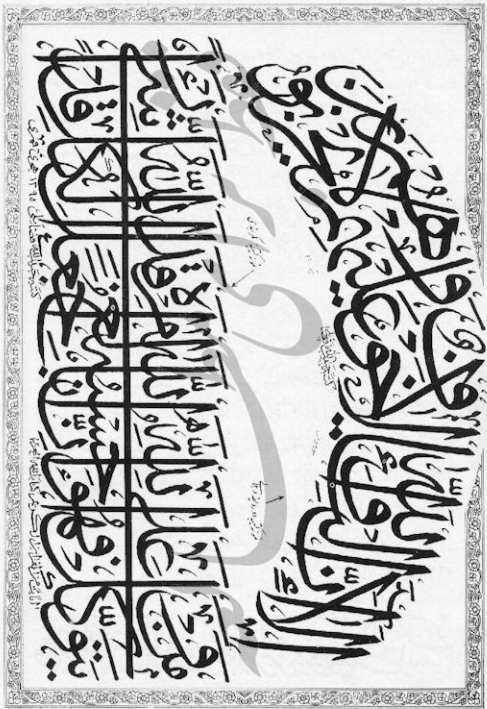
و نقاش است . پس از این مرحله کتیب را بر روی قطعات کاغذی نقل می‌کنند و در نواحی معمول است یکی مُعَرَّق دیگری
 با صلح کاغذی که آن هفت رنگ . برای هفت رنگ اطراف خط کتیب را سوزن کرده و با گرد زغال از روزن
 حدود خط را بر روی نشانی کاغذی منتقل میکنند و آنگاه با رنگ کاغذی روی کرده قلم می‌گردانند و اطراف خط را بجزئی مشخص می‌زنند
 و بعد رنگ تمیزی کرده بکار می‌برند تا بعد از مدتی خوب منسب گردد .

و طریقۀ مُعَرَّق آنست که اول نخوی یا رو نویسی از کتیب می‌گیرند و تک تک می‌کنند و هر کجا بر روی کتیب کاغذی می‌چسباند آنقدر
 اطراف کاغذ را می‌تراشند تا با اندازه آن حرف کلمه در آید . پس از آن با شماره گذاری در حقن کتیب را که تراشیده
 است بوسیله هم می‌چینند و از پشت کج یا سیان آن بر می‌زنند تا کتیب از زیر هم چیده گردد . وقتی که بر این حال همه
 منتهمای کتیب آماده شد تمامی را با کبابی خود و امید دارند و نصب میکنند .

۵ - وسائل و ابزار لازم برای کتیب نویسی عبارتست از : ۱ نیز مخصوص این کار . ۲ پرکاری که دو سر آن بر باد
 یا آنکه دو مدار با رعایت فاصله مطلوب که ریزی و دستی خط از آنست بهم می‌زند . ۳ قلمهای پارویی و قلمهای
 کلفت . ۴ جوهر یا مرکب کم رنگ . ۵ چند خطکش است (و خطکش مزج و مداد پاک کن .

نمذکر ، امروز با داشتن کتیب با از نوته عالی ممتاز ، مشاهده میشود که بر اثر بی توجهی کارفرمایان کتیبهای تمسبی
 رایج شده است کتیبهایی که از مفهوم و اقیس جربشج و رنگ آب کاغذی چیز دیگری دیده نمیشود ، و گذشته از خطهای فحش
 خطی خطهای اعطالی نیز دارد . زیرا با دست نامان و بیادوان تیز میشود . و چون کتیبهای هر دوره نشانهای از راز نموده
 و اهمیت بهتری آن دور است . لازم است مقامات صلاحیتدار از اینگونه کتیبهای مبتذل و بچکانه جلوگیری بعمل آورند
 بویژه برای بناهای مهم و در جای حساس ، تا سحرش و هتکان و کتیب نویسان بی اطلاع خود سزا شستی تقاضی
 فرادیدگان مردم نیاورده و بنر صیل را پایمال سودجویی نماندند . و اینک نمونه با انواع کتیب را نگاهتان کنید

وَمِنْ تَقَاتِلِ اللَّهِ فِي حَرْبِهِ وَالَّذِينَ يَبِغُونَ كَيْدًا عَلَيْهِمْ

تصویر از کتاب «تذکره»
 شماره ۱۳۹۵ - صفحه ۱۳۹

تصویر از کتاب «تذکره»
 شماره ۱۳۹۵ - صفحه ۱۳۹

وَاللَّهُ يَتَّبِعُ الَّذِينَ
 يَدْعُونَ إِلَى الْغَيْبِ
 وَالشَّكْكِ مِنَ الْكِتَابِ
 وَمَنْ يُضِلَّهُمْ
 اللَّهُ فَلَا يَصْلِحُ
 لَهُ شَيْءٌ وَاللَّهُ
 يَعْلَمُ مَا يُفْعَلُ
 وَمَنْ يُضِلَّهُ
 اللَّهُ فَلَا يَصْلِحُ
 لَهُ شَيْءٌ وَاللَّهُ
 يَعْلَمُ مَا يُفْعَلُ

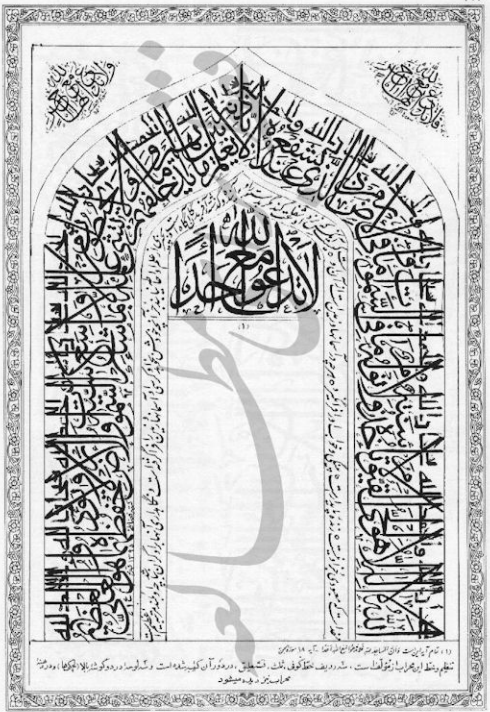
روز یکشنبه ۱۳۸۲/۱۱/۲۲

وَاللَّهُ يَتَّبِعُ الَّذِينَ
 يَدْعُونَ إِلَى الْغَيْبِ
 وَالشَّكْكِ مِنَ الْكِتَابِ
 وَمَنْ يُضِلَّهُ
 اللَّهُ فَلَا يَصْلِحُ
 لَهُ شَيْءٌ وَاللَّهُ
 يَعْلَمُ مَا يُفْعَلُ
 وَمَنْ يُضِلَّهُ
 اللَّهُ فَلَا يَصْلِحُ
 لَهُ شَيْءٌ وَاللَّهُ
 يَعْلَمُ مَا يُفْعَلُ

روز یکشنبه ۱۳۸۲/۱۱/۲۲

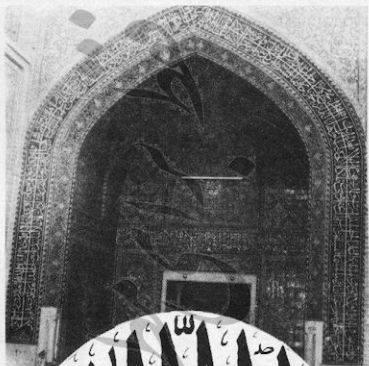

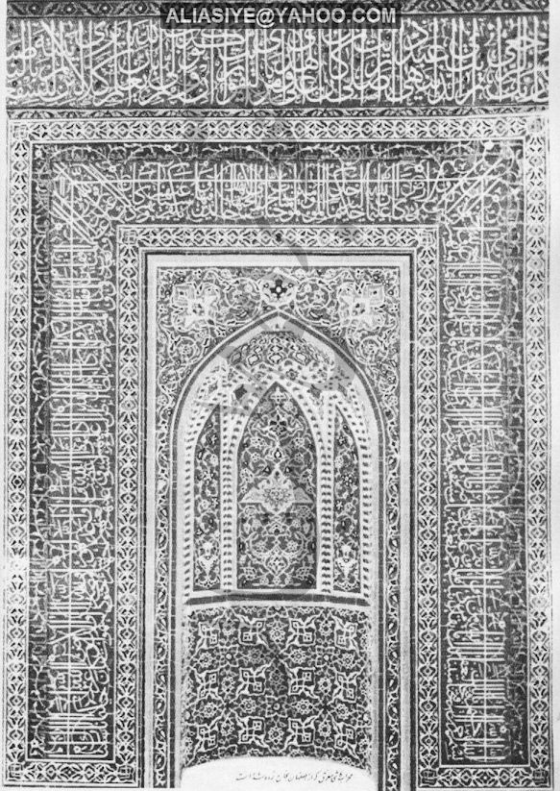
۱۱) نام این کتاب وانی الهی است که در سال ۱۰۰۰ هجری قمری در شهر تبریز در کشور ایران نوشته شد.

تعمیر و ترمیم این کتاب از سوی آقایان ... در شهر تبریز در کشور ایران در سال ۱۳۰۰ هجری قمری انجام شده است. این کتاب در حال حاضر در کتابخانه ... نگهداری می‌شود.

کتبه مهری کهنه
 دلسنا -
 بطنه بر سر دروازه
 سید محمد
 ۱۲۸۵
 لوجه جمله
 کتبه
 ۱۲۸۵

۸۱۳۹۵

تقریماً خط نسخ (قرآنی)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

رَبِّ یَسْرُورٍ لَا یَعْزُبُ

مفردات : واندازد آنها بانقطه و صغره پارو خطا :

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

شکھای اول کمر و ترکیبات دورنی آنها در گروہ یا زودہ کا ہے :

۱- گروہ (س.ن.بی)

و (تبا، ست، بدک، سو، سر، نص، ط، سف، مک، بل، بولادہ)

و (مح، مح، مح، مح)

و (تم، تم، تم، تم، تم، تم، تم، تم)

و (تلع، تلی، تلی)

و (تلم، تلم، تلم، تلم، تلم، تلم، تلم، تلم)

۲- گروہ (ح)

و (تھا، حد، حد، حد، حد، حد، حد، حد)

و (ح، ح، ح، ح، ح، ح، ح، ح)

ح، ح، ح، ح، ح، ح، ح، ح

و (ح، ح، ح، ح، ح، ح، ح، ح)

۳- گروہ (س)

و (ست، ست، ست، ست، ست، ست، ست، ست)

سو سک سک سل سمس سن سن سو سلاسه (۳)

نہ (سبح سحر ستہ ستم سہ سٹی سٹے)

نہ (نہ) نہ (نہ)

۴۔ کر وہ (مر)

صہ صید (صا صب صد صر صس صص صط)

صع صف صو صک صک صل صر صم صن

صو صلا صہ صہ (۳)

صہ (صح صم صہ صی صے)

صہ (صہ) صہ (صہ)

۵۔ کر وہ (ط)

طہ (طا طب طح طد طر طس طص طط)

طع طف طو طوطک طک طل طہ طم طم

طن طن طوطہ طہ طہ طی طی طے طے)

هن هو هه هه هلا هی هی ( )

شکلمای وسط کلمه و ترکیبات سه حرفی و بالاتر آنها :

۱ ه ه ه (سبب دعا سببه یکتی کنتم کتاب

۱ ه ه ه (مسجد گنجا ملتجی نجی بحر حجت حجه
کثیر

حج سحر حجت

۲ ه ه ه (بسیار خشنود مسبب نشأب مستشار مسیر

۴ ه ه ه (نصیب مستضعف مضبوط مصوب منصب

۵ ه ه ه (مطهر مظهر مطایبه مطهرن مظنه مطمح مطوئ

۶ ه ه ه (استعانت استغفار معانی مغنی معاون

۷ ه ه ه (نقد تقوی مفید مفت مفتی استیفا

۸ ه ه ه (مکنت مکّه مکار مستکمل

مکتب مکر حکیم حکمت

۹ ه ه ه (طلب ملثفت سلام سلیل سینجلی علو

تمرین و انداز و گیری بعضی کلمات

صخج سحنات ست پشتر تیزه سترن مستلوفت

تفتیش تفحص تخضیص مخلص مستفیض

قبض قسط قسط خاضع صابع صبیح

مستحق تفنگک کجشک یگایک ثقل ستلاسل

بکمال متمم تیمم معلوم مغتسم مستهجن سمنین

یکشنبه تصفیه سیبویه شیاوهون کفا فی

تجلی تجزیر محر متحد متحد معظم التحکیم البکال

کفال وبل که یکفیک واکفه کفکانها

ککلید کار منکلیکاتکر کزاکر الکی

ککک ککهر کم کککم کککم

کککم کککم کککم کککم